

LEP VRT

zima 2017/18

Naravna lekarna

Lunin vrtni koledar 2018

Zelišča, ki preženejo otožnost

Urbani trend

Vrtovi na strehi

ZIMSKA ZAŠČITA
Nežne rastline
jo potrebujejo

10 rastlin
za blaženje nevrodermitisa

Pred novo sezono

Piše: Primož Brezovec

Skrb za zdravo sadje in obilen pridelek

FOTO: Shutterstock

Gojenju sadnega drevja in jagodičja moramo posvetiti obilo pozornosti, da dobimo znanje, izkušnje in spretnosti. Pozimi, ko imamo čas, preberemo literaturo, da bomo prepoznali nevarnosti na vrtu.

Prvo pravilo, ki ga velja vselej upoštevati: Za sadni vrt izbirajmo vrste in sorte, ki so odporne proti boleznim, škodljivcem in drugim nevšečnostim. Sicer bomo morali pogosto iskati rešitve za razne neprijetnosti.

Jablane imajo veliko težav

Na jablanah so vsako leto prisotne listne uši. Uši zavirajo rast, deformirajo in zmanjšajo listno površino ter prenašajo viruse. Zvijanje listov zmanjšuje zdravo listno površino in

posledica je slabši pridelek in slabše formiranje cvetnega nastavka. V zvite liste bomo tudi težje nanašali škropiva. Uši pa bodo na varnem pred koristnimi plenilci. Uši odganjamo s sajenjem pelinovih grmov neposredno pod krošnje dreves. Iz pelina pridobimo tudi domače škropivo. V vrtu ohranjamo koristne organizme, kot so ličinke polonic, muh trepetavk ...

Zoper uši lahko uporabimo tudi pripravke za ekološko varstvo. Tu je treba poudariti, da je jajčeca listnih uši treba zatirati pred pomladjo, v fazi brstenja, z oljnimi pripravki.

Varstvo nadaljujemo v fazi olistanja in

redno kontroliramo pojav uši temeljnica, ki jih najlažje onesposobimo z domačimi pripravki. Prisotnost mravelj na drevesu je prav tako moteča. Mravlje in uši živijo v tesnem prijateljstvu. Mravlje se hranijo z njihovimi izločki, medeno roso, in z nenehnim lezenjem motijo koristne plenilce.

Nevarni sta predvsem jablanova mokasta uš in krvava uš. Opazimo tudi jablanovo uš šiškario in zeleno jablanovo uš.

zgoraj

Cvetove marelice pogosto napade cvetna monilija, zlasti če so v času cvetenja nizke temperature in veliko dežja.



FOTO: Zeleni svet

zgoraj

Jablanova mokasta uš

Gosenica metulja jabolčnega zavijača naredi precejšnjo škodo v plodu. Napadeni plodovi predčasno zginejo zaradi poškodb in odpadejo. Preventivno škodo preprečujemo z junijskim redčenjem plodov. Lahko nastavljamo feromonske vabe in gojimo robustnejše sorte. Sorte, ki imajo trša lupino in meso, so manj vabljive za škodljive žuželke.

Če so jablane v bližini gozda, se lahko na cvetih pojavi tudi jablanov cvetožer. Ličinka jablanovega cvetožera se hrani z vsebino cveta. Napadeni cvetovi popolnoma propadejo.

Najpogostejše in nevarne bolezni jabolka so jablanov škrlup, hrušev ožig, jablanova pepelasta plesen in

spodaj

Jablanova uš šiškariča



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet

zgoraj

Jablanova pepelovka

jablanov rak. Pojav teh glivičnih boleznij je treba redno kontrolirati, kar še posebno velja za hrušev ožig. Sum na hrušev ožig je treba takoj potrditi pri strokovnjaku in vejo ali celotno drevo odstraniti ter sežgati. Sadimo odporne in robustne sorte jablan.

Hruške na ustrezne lege

Hruške so nekoliko manj zahtevne od jablan. Za njih je treba imeti globoko zemljo in značilno sadjarsko lego za dobro kakovost plodov. Hruške okužijo najpogosteje hruševa rja in hrušev škrlup, dozvetne pa so tudi za hrušev ožig. Hruševa rja je nevarna predvsem zaradi zmanjšanja zdrave listne

spodaj

Jabolčna grizlica, škrlup in jabolčni zavijač



FOTO: Zeleni svet

Skrb pozimi

- V zasneženem zimskem času otrešamo težek sneg z drevja in hranimo ptice.
- Ko se bo zima nagnila proti pomladi, se februarja pripravimo na predpomladansko škropljenje.
- Z ogradami okoli dreves že jeseni poskrbimo, da bodo drevesa varna pred zajci in srnami.
- Občutljivo sadno drevje zaščitimo pred mrazom.

površine. Na prvi pogled je videti strašljivo, ni pa usodna za pridelavo hrušk. Razvoj glive zatiramo z rednim škropljenjem od predpomladanskega obdobja do faze olistanja. Hrušev rjo prenaša smrdljivi brin (*Juniperus sabina*), zato pazimo, da tega brina ni v neposredni bližini. Če vsebuje zemlja preveč kalcija, se pojavlja na listih bledica ali kloroza. Pri sumu na hrušev ožig se posvetujemo pri strokovnjaku in okuženo drevo nemudoma odstranimo iz vrta ali sadovnjaka. Sadimo sorte, ki so odporne proti glivičnim boleznim. Škodljivci hrušk so predvsem osa brstarica, ki z odlaganjem jajčec v mlade poganjke povzroča sušenje, hruševa bolšica in hruševa hrčica, ki s sesanjem zvija liste v svitek.

spodaj

Ličinka jablanovega cvetožera



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet

zgoraj

Breskova kodravost

Ustavimo breskovo kodravost

Nadvse nadležna glivična bolezen breskev je breskova kodravost. Pojavi se ob brstenju. Listi se nakodrajo v obliki mehurjaste tvorbe in odpadejo. Bolezen se naseli tudi na plodove, ki zakrniijo v razvoju. Breskovo kodravost preprečujemo z bakrenimi pripravki pred brstenjem. Ko okuženo listje odpade, se drevo znova olista, vendar slabi z razvojem. Okuženo listje jeseni in sproti odstranjujemo iz vrta in z drevesa. Sadimo odpornejše sorte in upoštevamo optimalen čas škropljenja.

Pri breskvah se pojavljajo tudi cvetna monilija, breskov škrlup na plodovih in listna luknjičavost koščičarjev.

Med škodljivci so vsako letno nadležni

spodaj

Hrušev škrlup



FOTO: Zeleni svet

zgoraj

Črna češnjeva uš

listne uši, breskov zavijač (črvičnost plodov) in breskov molj. Občasno breskve na določenih območjih napada tudi kapar.

Češnjeva muha in pozne sorte

Nevarna glivična bolezen je cvetna monilija, kjer je edini ukrep škropljenje v cvet s priporočenimi fungicidi. Listna pegavost se pojavlja v deževnih poletjih. Listje v avgustu lahko predčasno odpade in les slabo dozori. Izbiramo sorte, odporne proti listni pegavosti. Podobna nevšečnost je listna luknjičavost. Od škodljivcev je nujno zatiranje črne češnjeve uši. Uši se naselijo na spodnjem delu lista in ga zavijejo. Škodo v plodovih opravi češnjeva muha, po domače temu rečemo, da je češnja črviva. Muha odlaga

spodaj

Hruševa bolšica



FOTO: Zeleni svet

zgoraj

Hruševa rja

jajčeca na zoreče češnje in iz njih se razvijejo ličinke, katere objedajo meso okoli koščice. Tej nevšečnosti se lahko izognemo s sajenjem zgodnjih sort češenj, ki zorijo do četrtega češnjevga tedna. Pozne sorte kontroliramo z rumenimi lepljivimi ploščami, ki jih razobesimo na drevo, preden začnejo češnje spreminjati barvo v rumeno. Plodove, napadene od češnjeve muhe, lahko po obiranju tudi potopimo v vedro vode in ličinke bodo izplavale iz plodov. Češnje radi pozobajo tudi ptiči. Če imamo zaradi ptic običajno veliko škode, krošnje raje prekrijemo z gosto mrežo.

Marelice in cvetna monilija

Marelico skoraj redno okuži cvetna monilija. Gliva okuži poganj-

spodaj

Hruševa hržica



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet

zgoraj Krvava uš

ke preko odprtih cvetov. Cvetочи poganjki se posušijo in od pridelka se lahko tisto leto poslovimo. Ta gliva je nevarna predvsem takrat, ko so v času cvetenja nizke temperature in veliko dežja. Nekoliko se ognemo tej bolezni, če sadimo marelico pod napušče streh. Če je v času cvetenja vreme deževno, škropimo s priporočenimi fungicidi tudi večkrat v cvet. Poganjke, okužene s cvetno monilijo, izrežemo pri osnovi in zažgemo.

Tako kot pri slivah se tudi pri marelicah lahko pojavi virusna bolezen šarka, ki se prenaša s cepiči ali pa jo prenesejo listne uši. Marelice propadajo tudi zaradi apopleksije, kar pogovorno imenujemo kap marelice. Odprte rane na deblu ali vejah so pot do različnih okužb z glivami in bakterijami.

spodaj Malinova sušica



FOTO: Zeleni svet



FOTO: Zeleni svet

zgoraj Gosenica metulja jabolčnega zavijača

Varstvo jagodičja

Skorajda brez težav bomo gojili jagodičaste vrste, kot so aronija, sibirski borovnica, bavarski kivi, šmarna hrušica in rakitovec. Pri malinah moramo paziti na malinovo sušico, rdeči ribez pa vsako leto napadeta rumena uš in ponekod ribezova rja. V deževnih sezonah se na plodovih malin, robid in ameriških borovnic naseli siva plesen. Največji škodljivci jagodičja so ptiči. Nasade moramo še pred zorenjem prekriti z mrežo proti toči, ki bo hkrati nekoliko senčila nasad.

spodaj Asimina je zelo odporna proti boleznim in škodljivcem, tudi naše zime ji ne povzročajo težav.



FOTO: Shutterstock

Sadne vrste za vsak vrt

• Ker želimo v vrtovih pridelati zdravo sadje in čim manj škropiti zoper boleznim in škodljivcem, moramo temu prilagoditi izbor sadnih vrst in sort. V zadnjem času se soočamo z ekstremnimi vremenskimi pojavi, kot so spomladanske pozebe, vročinski udari, ekstremno nihanje temperatur, suša in nenazadnje tudi toča.

• Razmeroma brez težav bomo gojili sadno drevje, kot so asimine, klasičen debeloploeden, bavarski in sibirski kivi (možna spomladanska pozeba mladik), zgodne sorte kakija (možna spomladanska pozeba mladik), debeloplodni rumeni dren, leska in figa (možna spomladanska in zimska pozeba mladik).

• Pri jablanah, hruškah, slivah, breskvah in drugih vrstah izbirajmo sorte, ki so odporne proti boleznim. Na robustnejših sortah bodo manj prisotni tudi določeni škodljivci.

• Velik vpliv na zmanjšanje boleznim in škodljivcem imajo tudi drugi gojitveni ukrepi. Na vitalnost dreves vplivajo tudi optimalno gnojenje, ki skrbi za umirjeno rast, rez, zelena dela v poletnem času in varstvo pred boleznimi ter škodljivci od predpomladanskega obdobja do zime.

• Pomembne so tudi izbira lege vrta ali nasada, kakovost ustrezne zemlje in splošna higiena vrta ali nasada.

Koristne nasvete o gojenju sadnega drevja najdete na portalu

